

..รอบรุกรมประมง..

การศึกษาศักยภาพการผลิตและการตลาดสินค้าปลานิลในพื้นที่ โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ภาคเกษตรของไทยส่วนใหญ่ผลิตโดยเกษตรกรรายย่อยที่มีพื้นที่ทำการเกษตรขนาดเล็ก และเป็นแบบต่างคนต่างผลิต จึงยากต่อการบริหารจัดการผลผลิตในภาพรวมให้มีประสิทธิภาพ และคุณภาพตรงกับความต้องการของตลาด รวมทั้งไม่สามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ด้านทรัพยากรที่เหมาะสมกับพื้นที่ การตลาด และเงินทุน ทำให้ประสบปัญหาในการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตร ดังนั้นเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้ดำเนินการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรรายย่อย โดยให้เกษตรกรรายย่อยรวมกลุ่ม และรวมพื้นที่การผลิตเป็นแปลงขนาดใหญ่ รวมทั้งมีการบริหารจัดการแปลง และวางแผนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain) โดยมีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน เพื่อให้เกษตรกรสามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิต ทำให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นและมีความอยู่ดีกินดี ภายใต้การบูรณาการของภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน อย่างเป็นรูปธรรม

การศึกษาศักยภาพการผลิตและการตลาดสินค้าปลานิลในพื้นที่โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการผลิตของเกษตรกรในและนอกพื้นที่โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ รวมทั้งวิเคราะห์ประสิทธิภาพการผลิต และศึกษาช่องทางการตลาดของเกษตรกรในและนอกพื้นที่โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประกอบในการกำหนดนโยบาย และพัฒนาโครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ การศึกษาครั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงปลานิลทั้งในและนอกพื้นที่โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ทั่วประเทศ ทั้งที่เป็นเกษตรกรทั่วไป และเกษตรกรที่เป็นสมาชิกสหกรณ์ เช่น สหกรณ์นิคมบ้านสร้างพัฒนา จำกัด จังหวัดปราจีนบุรี สหกรณ์ประมงพาน จำกัด จังหวัดเชียงราย สหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชลบุรี จำกัด จังหวัดชลบุรี และสหกรณ์ผู้เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำอ่างทอง จำกัด จังหวัดอ่างทอง เป็นต้น โดยใช้ทฤษฎีต้นทุน ทฤษฎีตลาด และวิเคราะห์ฟังก์ชันการผลิตโดยใช้แบบจำลองคobb – ดักลาส (Cobb – Douglas Production Function)

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ มีผลผลิตต่อไร่ 1,192.07 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิต 34,139.67 บาทต่อไร่ต่อรุ่น และราคาที่เกษตรกรขายได้ กิโลกรัมละ 42.19 บาท ทำให้มีผลตอบแทนทั้งหมด 50,293.43 บาทต่อไร่ เมื่อหักต้นทุนการผลิตทั้งหมดเกษตรกร มีผลตอบแทนสุทธิ 16,153.76 บาทต่อไร่ หรือกิโลกรัมละ 13.55 บาท ส่วนเกษตรกรนอกพื้นที่โครงการฯ มีผลผลิตต่อไร่ 1,345.43 กิโลกรัม มีต้นทุนการผลิต 42,079.63 บาทต่อไร่ และราคาที่เกษตรกรขายได้กิโลกรัมละ 41.53 บาท ทำให้มีผลตอบแทนทั้งหมด 55,875.71 บาทต่อไร่ เมื่อหักต้นทุนการผลิตทั้งหมดเกษตรกรมีผลตอบแทนสุทธิ 13,796.08 บาทต่อไร่ หรือกิโลกรัมละ 10.25 บาท แม้ว่าเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ มีผลผลิตต่อไร่ต่ำกว่าเกษตรกรนอกพื้นที่โครงการฯ แต่เมื่อพิจารณาผลตอบแทนสุทธิต่อไร่แล้วกลับพบว่าสูงกว่าเกษตรกรนอกพื้นที่โครงการฯ 2,357.68 บาท จากการวิเคราะห์ฟังก์ชันการผลิตของเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผลผลิตปลาชนิด ได้แก่ ลูกพันธุ์ อาหารสำเร็จรูป และเขตพื้นที่เลี้ยง ส่วนการวิเคราะห์ฟังก์ชันการผลิตของเกษตรกรนอกพื้นที่โครงการฯ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อผลผลิตปลาชนิด ได้แก่ ลูกพันธุ์ อาหารสำเร็จรูป แรงงาน และเขตพื้นที่เลี้ยง เกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่โครงการฯ ยังไม่มีประสิทธิภาพในการจัดสรรปัจจัยการผลิตที่เหมาะสม และไม่มีประสิทธิภาพจากการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างคุ้มค่าเพื่อ

ก่อให้เกิดกำไรสูงสุด สำหรับช่องทางการตลาดของเกษตรกรทั้งในและนอกพื้นที่โครงการฯ ยังคงมีช่องทางการตลาดที่ไม่แตกต่างกัน คือ ยังเป็นลักษณะต่างคนต่างขาย โดยขายผ่านพ่อค้าผู้รวบรวมเป็นส่วนใหญ่ โดยราคาที่เกษตรกรขายได้ไม่แตกต่างกัน ซึ่งการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่โครงการฯ ยังไม่ได้มีกระบวนการดำเนินการด้านการตลาดที่เป็นรูปธรรม และยังไม่สามารถยกระดับราคาปลาชนิด และเพิ่มมูลค่าให้สูงกว่าท้องตลาดทั่วไป เนื่องจากส่วนใหญ่อยู่ระหว่างการค้าดำเนินการขับเคลื่อนด้านการตลาด

ปัญหาและข้อเสนอแนะ เกษตรกรผู้เลี้ยงปลาชนิดทั้งในและนอกพื้นที่โครงการฯ มีการใช้ปัจจัยการผลิตยังไม่เหมาะสม ดังนั้น เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ควรมีการใช้ อัตราการปล่อยลูกพันธุ์ต่อไร่เพิ่มขึ้น และใช้ปริมาณอาหารเม็ดสำเร็จรูปต่อไร่ลดลง ส่วนเกษตรกรนอกพื้นที่โครงการฯ ควรมีการใช้แรงงานต่อไร่เพิ่มขึ้น เช่น การเลี้ยง การดูแลรักษา การให้อาหาร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรในการเลี้ยงให้เหมาะสม ซึ่งจะนำไปสู่การผลิตที่ทำให้เกิดรายได้สูงสุด นอกจากนี้ในด้านการตลาดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเน้นส่งเสริมกิจกรรมทางด้านการตลาดที่สนับสนุนให้เกษตรกรมีการรวมกลุ่มเพื่อนำไปสู่การแปรรูป และมีการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ให้มากขึ้น .

